

Johann Sebastian Bach | II Koncert brandenburski F-dur BWV 1047

Niezwykłość *Koncertów brandenburskich* polega na śmiałym i eksperymentalnym doborze zestawów instrumentów solowych

Sześć *Koncertów brandenburskich* [Bacha](#) zawdzięcza swój przydomek dedykacji dla margrabiego Brandenburgii Christiana Ludwiga, bo sam autor zatytułował je *Concerts avec plusieurs instruments* (Koncerty na różne instrumenty). W 1721 roku przepisał na czysto i zapewne poprawił zbiór wcześniej powstałych utworów i wysłał je najmłodszemu synowi Wielkiego Elektora, poznanemu dwa lata wcześniej w Berlinie, gdzie Bach pojechał kupić klawesyn dla swojego księcia.

Jak to prawie zawsze u Bacha, również i ten zbiór jest zmierzeniem się z wyzwaniem – w tym przypadku kompozytor postanowił napisać koncerty na różne zestawy instrumentów. Koncerty na więcej niż jeden instrument pisali także inni – było to [concerto grosso](#), w którym grupa solowa (*concertino*) przeciwstawiona zostaje reszcie zespołu (*ripieno*) czasem grając solo, czasem razem z nią. Niezwykłość *Koncertów brandenburskich* polega na śmiałym i eksperymentalnym doborze zestawów instrumentów solowych, które nie mają odpowiednika w twórczości innych kompozytorów. Bach „zatrudnia” wszystkie rodziny instrumentów, dając możliwość popisania się cudowną wirtuozerią muzykom grającym na dętych drewnianych, blaszanych, smyczkowych – a nawet klawesyniście.

W drugim *Koncertcie* w *concertino* znaleźli się przedstawiciele najważniejszych rodzin instrumentów: [trąbka](#), [flet prosty](#), [obój](#) i [skrzypce](#), towarzyszy im *ripieno* złożone z instrumentów smyczkowych i *basso continuo*. Trąbka, na którą pisał Bach, różniła się od dzisiejszej – była to trąbka naturalna, bez wentyli, również obój z czasów Bacha różnił się od dzisiejszego, zaopatrzonego w skomplikowany mechanizm klapowy. Koncert wzorem [Vivaldiego](#) zawiera trzy części: pierwszą szybką, bez oznaczenia tempa, wolniejsze *Andante* i końcowe *Allegro assai*. W części pierwszej cztery instrumenty solowe pojawiają się w najróżniejszych zestawieniach we fragmentach solowych rozdzielanych łącznikami, w których gra cały zespół – *concertino* i *ripieno* (*tutti* – wszyscy). Część *Andante* przeznaczona jest na trzy z czterech solowych instrumentów – flet, obój i skrzypce, które dialogują ze sobą „wzdychającymi” motywami na tle miarowo kroczącego *basso continuo*, granego na wiolonczeli i klawesynie. Trąbka, a później także *ripieno*, powracają w fugowanej trzeciej części, gdzie podobnie jak w części pierwszej Bach daje się solistom popisać zarówno odpowiadaniem sobie tymi samymi motywami, jak i wirtuozowskimi figurami typowymi dla każdego z instrumentów.

Ciekawostka

Koncerty zaczęły powstawać, gdy Bach pracował na dworze w Weimarze, a zebrane i zadedykowane margrabiemu, zostały tam po przeniesieniu się kompozytora na dwór w Köthen. Bach postanowił poszukać nowego zajęcia, ponieważ nie widział dla siebie perspektyw w Weimarze rządzonym przez dwóch skonfliktowanych współregentów. Młodszy z nich, sprzyjający Bachowi, polecił go nowemu mężowi swojej siostry – księciu Köthen. Starszego ze współregentów tak zeżłościła prośba Bacha o zwolnienie ze służby, że na miesiąc wsadził go do więzienia.

Barbara Świdarska

Portret Bacha, Elias Gottlob Haussmann, Wikimedia Commons, PD